

Inwazyjne gatunki obce

2013-10-29

Charakterystyka inwazyjnych gatunków obcych

Zgodnie z art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, zabrania się wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych.

Za gatunek obcy uznajemy gatunek występujący poza swoim naturalnym zasięgiem w postaci osobników lub zdolnych do przeżycia: gamet, zarodników, nasion, jaj lub części osobników, dzięki którym mogą się one rozmnażać (art. 5 ust. 1 c ustawy o ochronie przyrody).

Przetrzywanie, hodowla, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić rodzimym gatunkom lub siedliskom przyrodniczym (inaczej inwazyjnych gatunków obcych) jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska (art. 120 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody).

Natomiast wwożenie z zagranicy inwazyjnych gatunków obcych oraz jednocześnie przetwarzanie, hodowla, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży i zbywanie tych sprowadzonych okazów wymaga zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (art. 120 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody).

Powyższych przepisów nie stosuje się do gatunków ryb, na których wprowadzanie jest wymagane zezwolenie ministra właściwego do spraw rolnictwa, wydawane na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybnictwie śródlądowym albo art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o rybołówstwie zgodnie z art. 120 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.

Zakaz wprowadzania do środowiska przyrodniczego oraz przemieszczania, w tym środowisku roślin, zwierząt lub grzybów gatunków obcych, z wyjątkiem gatunków, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, nie stosuje się do wprowadzania do środowiska przyrodniczego i przemieszczania w tym środowisku roślin:

- przy zakładaniu i utrzymywaniu terenów zieleni oraz zakładaniu i utrzymywaniu zadrzewień poza lasami i obszarami objętymi formami ochrony przyrody,
- wykorzystywanych w ramach racjonalnej gospodarki leśnej i rolnej (art. 120 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody).

Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa określa, w drodze rozporządzenia, listę roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym, kierując się potrzebą zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów (art. 120 ust. 2 f ustawy o ochronie przyrody).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym zostało opublikowane 4 października 2011 r. i weszło w życie 5 kwietnia 2012 r.

Wniosek o wydanie stosownego zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska powinien zawierać następujące elementy (art. 120 ust. 2 b ustawy o ochronie przyrody):

- imię, nazwisko i adres albo nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- cel wykonania wnioskowanych czynności;
- opis czynności, której dotyczy wniosek;
- nazwę gatunku lub gatunków, w języku łacińskim i polskim, jeżeli polska nazwa istnieje, których będą dotyczyć czynności;
- liczbę lub ilość osobników, których dotyczy wniosek, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- określenie warunków, miejsca i czasu wykonania czynności;
- świadectwo pochodzenia.

Należy zwrócić uwagę na przypisy zawarte w ww. rozporządzeniu.

Przypis nr 1: nie dotyczy dalszego przetwarzania, bez zmiany lokalizacji, okazów przetwarzanych w dniu wejścia w życie rozporządzenia, odnosi się do następujących gatunków roślin:

1. azolla drobna (azolla karolińska) *Azolla filiculoides*,
2. barszcz Mantegazziego (barszcz kaukaski) *Heracleum mantegazzianum*,
3. barszcz Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*,
4. bożodrzew gruczołowaty (ajlant gruczołkowaty) *Ailanthus altissima*,
5. kolcolist zachodni *Ulex europaeus*,
6. kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*,
7. niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*,
8. niecierpek pomarańczowy *Impatiens capensis*,
9. rdestowiec czeski (rdestowiec pośredni) *Reynoutria x bohemia*,
10. rdestowiec japoński (rdestowiec ostrokończysty) *Reynoutria japonica*,
11. rdestowiec sachaliński *Reynoutria sachalinensis*,
12. trojęć amerykańska *Asclepias syriaca*.

Przypis nr 2: nie dotyczy okazów przetwarzanych poza akwenami w celach spożywczych, odnosi się do następujących gatunków zwierząt:

1. krab wełnistoreki (krab wełnistoszczypcy) *Eriocheir sinensis*,
2. rak luizjański *Procambarus clarkii*,
3. rak przegowany (rak amerykański) *Orconectes limosus*,
4. rak sygnałowy (rak kalifornijski) *Pacifastacus leniusculus*,
5. ostryga pacyficzna *Crassostrea gigas*,
6. babka bycza *Neogobius melanostomus*,
7. babka łysa (babka gologłowa) *Neogobius gymnotrachelus*,
8. babka szczupła (babka rzeczna) *Neogobius fluviatilis*.

Przypis nr 3: nie dotyczy okazów wpisanych w dniu wejścia w życie rozporządzenia do rejestru starosty na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, odnosi się do następujących gatunków zwierząt:

1. żółw malowany *Chrysemys picta*,
2. żółw czerwonołody *Trachemys scripta elegant*.

Przydatne linki

- [Inwazyjne gatunki obce, a Konwencja Berneńska](#)
- [Wyniki konferencji Dobre praktyki w zakresie stosowania roślin gatunków obcych w ogrodnictwie](#)
- [Baza danych IOP PAN Gatunki Obce w Polsce](#)
- [Księga Gatunków Obcych Inwazyjnych w Faunie Polski IOP PAN](#)
- [Baza danych o inwazyjnych gatunkach obcych w Europie \(DAISIE\)](#)
- [Baza danych o inwazyjnych gatunkach obcych w Europie Północnej i Centralnej \(NOBANIS\)](#)
- [Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej a inwazyjne gatunki obce](#)
- [Dyrektwa Siedliskowa a inwazyjne gatunki obce](#)
- [Gatunki obce w dokumentach UE](#)
- [Gatunki obce w dokumentach międzynarodowych](#)
- [Dodatkowe informacje o gatunkach obcych](#)
- [Baza danych i mapy rozmieszczenia barszczu Sosnowskiego i barszczu olbrzymiego - Wyższej Szkoły Ekologii i Zarządzania w Warszawie](#)

Publikacje

- [Kodeks postępowania w zakresie ogrodnictwa i inwazyjnych roślin obcych opracowany przez Radę Europy](#)
- [Folder informacyjny Nie pozbywaj się inwazyjnych gatunków obcych](#)
- [Tokarska-Guzik B., Dajdok Z., Zając M., Zając A., Urbisz A., Danielewicz W., Hołdyński, Cz., 2012, Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych. GDOS](#)

Wnioski

- [Wniosek o wydanie zezwolenia na przetwarzanie, hodowlę, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży lub zbywanie okazów gatunków obcych.](#)
- [Wzór - wypełniony wniosek o wydanie zezwolenia na przetwarzanie, hodowlę, rozmnażanie, oferowanie do sprzedaży lub zbywanie okazów gatunków obcych.](#)

Zachęcamy do korzystania z publikacji *Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych* autorstwa B. Tokarskiej-Guzik, Z. Dajdoka, M. Zając, A. Zająca, A. Urbisz, W. Danielewicz i Cz. Hołdyńskiego.

Mamy nadzieję że publikacja zachęci do inicjowania działań mających na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się w środowisku przyrodniczym gatunków inwazyjnych, a także do prowadzenia badań, edukacji i innych działań praktycznych.

Publikacja *Rośliny obcego pochodzenia w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków inwazyjnych* zawiera katalog roślin gatunków obcych, które można zaobserwować w środowisku przyrodniczym w Polsce. Każdy gatunek został oceniony pod kątem stwarzanego zagrożenia dla rodzimej przyrody, w tym dla siedlisk przyrodniczych chronionych na mocy Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto w opracowaniu umieszczono kluczowe informacje o gatunkach obcych, tj. o ich pochodzeniu geograficznym, okresie przybycia, rodzaju kolonizowanych zbiorowisk, opis ekologii i oddziaływań na gospodarkę, zdrowie i środowisko oraz wiele innych zagadnień.